

*Új esztendő, új esztendő,
nem tud rólad a nagy erdő,
sem a hó alatt a határ,
sem a határ fölött szálló
árva madár.*

*Új esztendő, új esztendő,
nem volt a nyakadban csengő,
nesztelenül érkezted meg,
lábad nyomát nem érezték
az ösvények.*

*Csak a hold, az elmerengő,
csak a nap, az alvajáró,
jelezték, hogy újra megjő
éjfélkor az esedékes
új esztendő.*

*Csak mi vártunk illendően,
vidám kedvvel, ünneplőben,
csak a népek vártak téged,
háromszázhatvanöt napi
reménységnek.*

Kányádi Sándor

XXVII. évfolyam 1. szám 2020. január

Bulányi Gy.: Újévre forduló	4260
Kovács L.: „Régi dicsőségünk...”	4263
Bagi B.: Szakdolgozat	4268
Gromon A.: A Miatyánk	4270
Barcza B.: Rendhagyó elmélkedés	4274
Schanda B.: India...	4275
Király I.: Jézus követése	4277
Király I.: Bojtárkarácsony	4281
G.I.Gurdjeiff: A mindenségről...	4282
Bajai É.: Vízkereszt	4284
KÖNYVAJÁNLO	4285
Falfirkák	4285

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért,
mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

BULÁNYI GYÖRGY ÚJÉVRE FORDULÓ

Aki nem megy Szilveszterkor mulatni, ráér az új esztendő első napjára prédikációt készíteni. Írhatja még újév napján is, mert a Bokorportán a decemberi misén leszavaztak. Hogyan? Mivel? Én kulánsan, hogy kialudhassák magukat, felajánlottam a mise időpontjának a 11órát, mire ők azt mondták, hogy szilveszter után ők csak délután ötre használhatók. Így hát volt időm készülni az ünnepre, amely valamikor a **Circumcisio** nevet viselte. S ha ma másképpen is hívják, az evangélium szövege maradt a régi, és arról beszél, hogy a nyolcadik napon körülmetélték a Kisjézust.

Mert a gyereket a nyolcadik napon körül kell metélni. Mert a bubát, amint az anya el tud menni a templomba, – csiki nyelven – *meg kell önteni*. Ezek a vallási előírások működtek, és szigorúan működtek –

háromezer és kétezer, vagy akárhány ezer esztendőn keresztül. Mindaddig, amíg nem jött a Bokor, s a nagy eszével fel nem fedezte, hogy a gyerekkeresztelés lehet jámbor szokás, vallási ceremónia, de Jézushoz aztán igazán semmi köze nincsen, mert a jézusi megkeresztelés feltétele a megkeresztelendőnek a hite. A csecsemő pedig tud sárgát meg zöldet csinálni, tud szopni meg sírni is, ha valami baja van, de hinni aztán nem tud semmiképpen sem. Mi következik ebből? Akkor ne is csináljunk semmi vallásosat, amikor olyan nagy ajándékot kapunk Istentől, mint a gyermek? Dehogyan! A következő közösségi szentmise során csináljunk valami szép befogadó liturgiát. Imádkozik benne az összes érintett, az édesanya, az édesapa, a nagyobb testvérek s az egybegyűlő közösség tagjai. Megköszönik őt.

Ez folyt a megvilágosodás utáni lelkes években. Még emlékszem a befogadó misékre. De már csak emlékszem – a Bokor jámbor és szép időire, pl. a Kaszap Atillát megköszönő misére. A negyedik nemzedékből még senkinek sem jutott eszébe befogadó misét kérni. Miért? Mondjam, hogy nem tudom? Talán mást kértek meg? Talán. A tény azonban alighanem ez: Nem öntjük meg a bubát – a Bokor elveinek megfelelően. S nem érünk rá közösségi misére meg befogadó liturgiára – a Bokor rendszerváltás utáni gyakorlatának megfelelően. Kell az idő másra, nem imádságra. Mire? Nem akarnám az új évet gorombáskodással kezdeni. Ezért csak annyit mondok, hogy nagy emmel (M) kezdődhetik a neve, aki nagyobb úr a mi életünkben is, mint az Isten. Ha arámul emlegetjük. De ha csak magyarul, akkor nagy pével (P) indul a szó.

Más. Az ember fiatalon negyvennyolcas; s ha benő a feje lágya, akkor meg hatvanhetes. Volt egy ilyen mondás a 19. század második felében. A magyarnak ritkán nő be a feje lágya. Mit takar ez a mondás? Hát azt, hogy ha fiatal, akkor meghallja, hogy *Sehonnai bitang ember, / Ki most, ha kell, halni nem mer.* Hát azt, hogy fiatalon meghallja, hogy *Ha még egyszer azt üzeni, mindnyájunknak el kell menni.* És azt, hogyha megvénül, s mégsem nő be a feje lágya, akkor is a negyvennyolcas pártra szavaz, nem a Deákéra. Nem baj, ha ennek az a következménye, hogy nemzetiségi vidékeken épül vasút, mert azok a Deák-pártra szavaznak. Semmi sem baj, de nem engedünk a negyvennyolcból, jóllehet Petőfi halott, Kossuth pedig Torinoból csak üzenget. Vannak az eszmék emberei, akik elmondhatják magukról: *nem leszek játéka semmiféle szélnek.* S most jön a mondás második fele: mert *ha fiatalon nem vagyok negyvennyolcas, akkor nincs szívem, ha meg megöregedve is negyvennyolcas maradok, akkor nincs eszem.*

Hát erről a legutóbbi állatfajról szóljon ma az ének! Kicsit messziről kezdeném. *Emlékezzünk régiokról, Szkitiából kijöttekről...* Árpád apja Álmos, Álmosé

Ügyek. Sajnos a főtáltosaik nevét nem őrizte meg a nemzeti emlékezet. Nem, pedig holtbiztos, hogy a nemzeti vállalkozások: honfoglalás, vagy csak kisebb kalandozások esetén ők szúrták le a fehér lovat Ukkont vagy Hadurat kérve, hogy segítse győzelemre eleinket. Árpád utódainak, Fajsznak, Taksonynak táltosai ugyancsak áldozták a fehér lovat, de nevük nekik sem marad fenn. Miért? Mert Gézával–Vajkkal új idők jönnek, melyek nem kedveztek az előttük való idők egyháztörténeti kutatásainak. Keresztény éra következik, melyben nem fehérlovat áldoz a táltos, hanem szentmisét celebrál az esztergomi érsek, vagy a mártonhegyi apát. De ugyanolyan célra, mint amilyenre áldozta a lovat a táltos. Mit akarok ebből kihozni? Nem sokat, csak annyit, hogy valami töretlen a legutóbbi, mondjuk, kétezer esztendő magyar történelmében. Mi az? Hát – *a trón s az oltár szövetsége.*

Azaz, hogy volt egy említésre sem méltó pillanatnyi törés. A huszadik század közepén. Mindössze húsz évig tartott: a Vörös Hadsereg ideérkezésétől 1964. szeptember 14-ig. Valakik hősiekedtek e húsz évben, s ennek folytán megszakadt a régi s jól bevált szövetség. Pedig Rákosi nem akarta. Hívta is a Mindszenty nevű főtáltost, hogy üljön le vele tárgyalni. De a táltos nem ment A lengyel kolléga, Wisinszky, az ment. Un uomo tanto imprudente! – mondták is a magyar főtáltosról egyes vatikáni hivatalnokok. (Kegyeletet sértek vele, ha lefordítom? *Egy ennyire nem-okos ember!* – Ennek az értesülésnek forrása: Kerkai Jenő SJ, Gyűjtő fogház, az 1956 előtti években.) Le kellett a Rákosi bácsinak sittelnie a magyar főtáltost, különben a fejét veszik Rákosinak a Kremlben. Az áltáltosok egyrésze nem ítélte el a főtáltost, sőt, kiállt mellette – ezek a negyvennyolcasok. Mentek is a sittre. Más táltosok igyekeztek csendben meghúzódni, vagy bátran felemelték szavukat a főtáltos ellen. (Annyira szerették a békét, hogy béketáltosoknak is nevezték őket.) 1964 szeptemberében pedig a római legfőbb táltos keleti politikás mitugrásza idejön Pestre, s aláír egy papírost, hogy végre szent legyen a béke, s helyre álljon az örök törvény: *a kéz kezét ropogva ráz.*

Ekkor bődül el magában az egyik sittről kijött – politikához nem is sejtő, negyvennyolcas a köbön – áltáltos: *Hát kinek a katonája vagyok én?* Hét évig dolgozik a felelet elkészültén, s megállapítja, hogy Jézus istentelennek ítéli a trón és az oltár szövetségét, hiába ezer esztendő keresztény és több ezer esztendő pogány szenthagyomány e szövetség. Ennek pedig csak annyi lesz a következménye, hogy nemcsak Rákosi és utódjai nézik ellenségüknek őt és övéit, a Bokrot, nemcsak a szövetségi hűségben a húsz év alatt is kitartó s most szent igazukban a legfelsőbb megerősítést is elnyerő béketáltosok tekintik féleszűeknek őket, hanem – ami sokkal jelentősebb – az erre a hűségre visszatérő összes táltosok is mind rájönnek, hogy a hősi póz –

egyházárulás. Így van ez ma is, és egyelőre minden arra mutat, hogy még egy darabig holnap is így lesz.

Ebben az évben lesz 40 éve, hogy a pápa érvénytelenné nyilvánította a Mindszenty-féle húsz esztendő. Hogy hitet tett arról, hogy az egyháznak – akármilyen is a rendszer – szüksége van államilag elfogadott püspökökre. Olyanokra, amilyenek vannak, s amilyenek a hatalomnak tetszenek. Az a húsz esztendő, meg a Bokor által még rárakott negyven, összesen hatvan esztendő – ez a negyvennyolc a javából. Észrevenni, hogy megváltoztak a körülmények, nem ma, hanem negyven esztendővel ezelőtt – az pedig a hatvanhét. A kérdés, hogy maradunk-e fiatalokként-éretlenekként negyvennyolcasok vagy öregesen-bölcsen megtérünk hatvanheteseknek?

A döntés meghozása előtt érdemes valamit tudatosítani. A táborunk az én megítélésem szerint 15 év óta folyamatosan és kitartóan fogy. Nem kicsit, hanem nagyon. Elkedvetlenedik. Nem tér vissza a trónoltár-hűségre, hanem csak elmarad. A Bokorból is, a templomból is. Nem feltétlenül egészen, csak majdnem egészen marad el. S van, aki halkabban kezd citerázni a Bokorban, s szépen visszaövakodik az elhagyott egyházi pozíciókba. Talán engem is így néznek valakik a Bokorban!

Tegnap délután beszélgettem valakivel, aki már nagyjából egészen elmaradt a Bokorból is, a templomból is. De azért azt, hogy én mit csinálok, azt még valamelyest figyeli. Ott volt az adyligeti éjféli misén is. Azt mondta, hogy arra a darázsra emlékeztetem, amelyik bekerült a szobába, s újra és újra neki repül az ablaküvegnek. Befürödtem a Bokor népével (övele is), s tovább kísérletezem – és 85. évemben. Annak ellenére is, hogy ma már egészen más minőség hajlandó velem szóba állni, mint korábban. De még a régiekkel is befürödtem. Az újakkal sokkal hamarabb befürdök. Látom-e ezt világosan? S ha igen, akkor hogyan vagyok képes ezt tovább csinálni?

Újévi számvetésre van szükség. Mindannyiunknak. Nem tudom, s nem akarom megfejteni mások viselkedésének titkát. Hogy miért nem tud megnőni egyetlen kezdeményezésem/sünk sem? Csak a magam viselkedéséről tudok beszámolni. Én semmi másnak nem látom értelmét, mint amit csinálok. Se Erdőnél, se Orbánnál, se Csurkánál nem tudok jelentkezni. Bölcsék ők, nem is hívnak. Lehet, hogy a darázs vagyok. Én akkor is csak arra vagyok képes, amire. A jézusi negyvennyolcból nem tudok engedni. Jóllehet, ő fürdött be aztán igazán: már kétegy milliárd a száma azoknak, akik megváltójuknak tekintik, s a legjobb lelkiismerettel gazdagodnak és verekednek. Eszükben sincs szóba állni az evangéliummal. A nevére hivatkozók lecserélték a tanítását az ellenkezőjére, és meglovagolták halálát, feltámadását. Nincs belső jogosultságom bármit is

abbahagyni, amíg belém nem fojtják a szót. Akár ember, akár az Isten. Tehát amíg idejöttök, nem kaptok mást. Én nem hagyom abba. De ti idejöttök-e még holnap? Ha igen, akkor miért? S ha abbahagyjátok, akkor miért? Amen.

Ha pedig a válasz az volna, hogy: Nem hagyjuk abba, mert ugyanúgy nem hagyhatjuk abba, ahogyan te nem hagyhatod abba –, akkor a kérdés számotokra és számomra, mindannyiunk számára ez: mivel erősítjük hűségünket? Mivel tudjuk megfordítani a '89-ben elkezdődött fogyási folyamatot? A Bokor ment le már az 50-es években nullára, s a 60-as években újraéledt. Van olyan eszköz a kezünkben, hogy az elfogyás helyett a növekedés legyen a trendi? Van olyan, hogy *Ne félj, te kiseded nyáj?*

Az előző években próbáltam megindokolni, miért mondja a mai napot a magyar nép *vízkeresztnek*, amikor a liturgiában se víz, se kereszt. Párját nem hallottam ennek az elnevezésnek. Az evangélium a három pogány mágusról szól, akik a csillag útmutatása nyomán találnak Jézusra, s így Jézust megismeri a pogány világ is, azaz Jézus megjelenik nekik. Ezt a még görög nyelven beszélő egyház *epifániának*, megjelenésnek mondta. A zsidó Jézus megjelenik a nemzeteknek, a gojoknak, a nem-zsidóknak. Ezt a görög szót latinítják Epiphaniára, franciásítják-angolosítják Epiphanie-ra, vagy fordítják le Erscheinungra, az Úr megjelenésére. A zsidó pásztoroknak már korábban megjelent, mindjárt a születés éjszakáján – ez a *Nativitas* (görögül a Genesis), a születés ünnepe. Rendes népek a húsvétot a feltámadás ünnepének mondják, pl. *dimanche de la résurrection* – mondják a franciák. Mi pedig úgy emlegetjük, hogy ehetünk megint húst. A mai napról pedig úgy, hogy hagyományörző helyeken ilyenkor van házszentelés, a pap meghinti szentelt vízzel a hívek lakóhelyét (ez a VÍZ), s az ajtófélfára a Gáspár, Menyhért, Boldizsárt jelző **20+G+M+B+04** betűk közé krétával berajzolja a keresztet (ez a KERESZT), s ha a két szót összerakjuk, kijön belőle a vízkereszt. Nem írtam erről egy néprajzi tanszék számára sem doktori értekezést. Lehet, hogy nincs is így, ahogy mondom, de vénségemre sem tudtam kitalálni más magyarázatot, s amiket mások kitalálnak rá – én úgy gondolom – talán ennyit sem érnek.

Más. Vannak, akik a három mágus látogatását Jézusnál a mesék világába utalják. Legfőbb érvük, hogy nem lehet a látogatás megtörténtét bizonyítani. Sajnos, vagy nem sajnós, még sok minden mást sem lehet bizonyítani. Negyven esztendővel ezelőtt, amikor a KIO-hoz hozzáfogtam, Joseph Jeremias evangélikus egzegéta azt állította, hogy a Jézus ajkára adott szövegek közül egyetlen szóról biztos csak, hogy Jézus valóban mondta is azt. És ez az arám *abba* szó. Alighogy megírta ezt a tanulmányát, hamarosan

megjelent három másik értekezés is, melyek azt gondolták igazolhatni, hogy az *abba* sem megy biztosan vissza Jézusra. Erre elhatároztam, hogy én úgy próbálom megrajzolni Jézus tanítását, hogy minden ajkára adott szót készpénznek veszek. Így is elég furcsa rajzok születtek meg, mire végére értem a munkámnak.

Mindezt azért mondom csak, hogy én nem demitizálok. Engem nem érdekel az, hogy valami csak mese, mítosz és nem igazolható. Nekem elég az, hogy valaki nem akar hazudni. Elég, mert megtalálom benne a nekem valót. S mi a nekem való? Lássátok: *Heródes király hívtatta a főpapokat és a nép írástudóit... hol kell születnie a Messiásnak.* Ez a szöveg nem így folytatódik: A főpapok és írástudók pedig tudták, hogy mire készül Heródes, s mivel Isten emberei voltak, azt válaszolták a királynak, hogy ezer mérföldre, Dél-Jemenben, egy Vörös-tengeri falucskában, de a falu nevét nem találjuk szent könyveinkben. Nem így folytatódik a szövegünk, hanem úgy, hogy rendelkezésére állnak a királynak, s bizony részesei lesznek így ők is annak, hogy a király megöletett Betlehemben és annak egész környékén minden kétesztendő és ennél fiatalabb fiúgyermeket.

Az érdekek közösek. Izraelben is. Magyarországon is. Ha jön a tatár, a kalocsai érsek, Ugrin, a hadsereg főparancsnoka. Mi következik ebből? Csak az, hogy egy nép, a magyar nép sem, nem veheti fel a kereszténységet. A magyar nép nem keresztelkedhet meg. Nem, mert a magyar népnek királya van, s ha jön a tatár, harcba fog szállni vele, s ha a magyar nép felvette a kereszténységet, akkor a magyar nép aprítani fogja a tatárt. E célra pedig keresztelkedni ugyan lehet, de e célra nem lehet Jézus tanítványává lenni. Keresztelkedni, meg Jézus tanítványának lenni két különböző dolog. Nem szabad összekeverni őket.

A trón és az oltár szövetsége szükségképpen. A pápa siránkozhat, amikor kitör egy-egy háború. De nem üzenheti meg a két fél körében tartózkodó keresztényeknek, a két ország állampolgárainak: *Tudjátok a dolgokat, Jézus Péterrel hüvelyébe dugatta a kardot. Aki szeret, az nem gyilkol.* Ilyesmit nem üzenhet, csak siránkozhat. Ezért mondom, hogy egy nép nem veheti fel a kereszténységet.

Új vallás alapítása nem segít. Hiába szakadtunk el a zsidóságtól, s lettünk keresztények. Ugyanazt csináltuk, amit ők csináltak, csinálnak. Mindig annyi gonoszságot, sátánit, amennyire erőnk volt és van. Egymás ellen is, mások ellen is. A vallásváltás nem segít az emberiség állapotán. Hiába szegezte ki 95 tételét Luther a wittenbergi dóm kapujára, jött a harmincéves háború, s *Európa minden városát porig égették keresztény katonák.* A Bokor hatvan éve alatt akadt olyan is, aki ateistává s egyetemi tanárrá lett, s akadt olyan is, aki tagja lett egy fundamentalista keresztény felekezetnek, amely semmiféle bibliakritikát nem tűr.

Következmény: messze elkerüli valaha volt barátjait. Mivel a katolikus vallásban és kultúrában nevelkedtem, itt maradok, s itt képviselem azt, hogy nem lehet a trónnal szövetségben lenni, mert mi az oltáron az eucharisziát esszük és isszuk, azt a Jézust, aki osztozott és ölelt, nem pedig fosztogatott és ölt. S bízunk abban, hogy ezt lassan-lassan megértjük. S bízunk benne, hogy azért akadnak majd, akik csatlakoznak hozzánk. S bízunk benne, hogy Isten nem hiába teremtette meg a világot. Bízunk benne, hogy egyszer csak az Isten Országja lesz belőle. Amen.

(2003. december 31. - 2004. január 4.)

KOVÁCS LÁSZLÓ

„RÉGI DICSŐSÉGÜNK...” - EMLÉKEZÉS A „BARACSKÁSOK” TÍZ ÉVÉRE - (1979-1989)

A Bokor Nagy Tábor mai napjának témája az erőszak és erőszakmentesség. Nekem az a feladat jutott, hogy bevezető előadásként az elvi alapokról beszéljek. Közben kiderült, hogy a katonai szolgálatot megtagadó testvéreink („Baracskások”) most ünneplik meghurcoltatásuk 30. évfordulóját. Az évfordulóra egyikük (Habos Laci) megkért, hogy a Bokor szemszögéből készítsek egy értékelést a „Baracskás” tíz évről, ami egy kis antológiába kerülne bele. Ilyen értékelésre természetesen nem vállalkoztam, mert ez képtelenség. De eszembe jutott két dolog.

Az egyik, hogy egy régi tartozást lehetne most törleszteni, hogy nyilvánosan és ünnepélyesen név szerint is megemlékezzünk a Bokor hőskorának főszereplőiről, akik nem csak beszéltek, de cselekedtek is. Tehát az erőszakmentes gyakorlatról is van mit mondanunk.

A másik, hogy készült már a „Baracskásokról” egy mindent átfogó elemzés és értékelés, amit **Csapody Tamás** készített „*Elmélet és gyakorlat*” c. közel 100 oldalas tanulmányában, melynek alcíme: „Keresztény katonai szolgálatmegtagadók Magyarországon 1979 és 1989 között, különös tekintettel a Bokor Római Katolikus Bázisközösségre. (1992-1993)”. Ugyancsak ő írt egy megemlékezést a mostani évfordulóra is: „A katonaság megtagadás magyarországi történetének utolsó 30 éve (1979-2009)”.

E két felismerés birtokában úgy döntöttem, hogy a múltból nem csak elvekről, hanem főleg a gyakorlati megvalósulásról beszélek itt és most. „Régi